

Paavola, Lassila
TIO / TTI**Lausunto**
12.7.2022

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö: VN/4165/2022

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Ympäristöministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Ympäristöministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa esityksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä tietojärjestelmä sisältäisi rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella lakiin lisättäisiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut ympäristöministeriön helmikuussa 2022 asettamaan työryhmään, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esitys rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista lausuntokierrosta varten. Työryhmä kuuli valmistelun aikana liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta asiantuntijoina edustajia Väylävirastosta ja Liikenne- ja viestintävirastosta. Työryhmän toimikausi päättyi 31.5.2022.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ehdotusta. Ministeriö pitää digitalisaation, automaation ja tiedon hyödynnettävyyden edistämistä erittäin kannatettavana palveluiden parantamiseksi erityisesti henkilön omien tietojen hallintaan perustuvien palveluiden kehittämisen edistämiseksi sekä viranomaispalvelujen tuottamiseksi ja yhteiskunnan eri toimijoiden tietotarpeiden täyttämiseksi sekä viranomaisten välisten prosessien sujuvoittamiseksi. Samoin tulisi edelleen edistää tiedon saatavuutta sekä tiedon ja järjestelmien yhteentoimivuutta, jotta tietoa olisi mahdollista jakaa saumattomasti eri toimintojen ja toimijoiden käyttöön.

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa sitä, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmä mahdollistaisi avoimen teknisen rajapinnan kautta tietojen olevan mahdollisimman laajasti hyödynnettävissä muiden muassa Väyläviraston, Liikenne- ja viestintäviraston ja Ilmatieteen laitoksen viranomaistoiminnassa. Rakennetun ympäristön tiedolla on keskeinen rooli liikenne- ja logistiikkasektorin automaatio- ja digitalisaatiokehityksessä ja sekä liikenteen palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä.

Anonymisoidun datan käsittelyyn ja riittävän tietosuojan ja -turvan tason varmistamiseksi on luotava ja hyödynnettävä yleisesti yhteentoimivia ratkaisuja, jotta tästä ei muodostu esteitä tiedon hyödynnettävyydelle. Toimijoilta tulisi myös vaatia, että nämä ovat selvillä käytettävissä olevista avoimista standardeista, avoimen lähdekoodin ratkaisuista ja muista semanttisen yhteentoimivuuden toteuttamisperiaatteista.

Esityksessä tuodaan esiin, että tällä hetkellä ei ole julkisesti luotettavaa rekisteriä tai tietojärjestelmää, josta rakennuksen omistajatiedot olisivat saatavilla. Oikeusministeriö on arvioinut sääntelyn tarpeellisuutta osana Maakaaren (540/1995) uudistamista. Tuleva Euroopan Unionin lainsäädäntö on edellyttämässä erilaisia niin kutsuttuja omadata-palveluita rakennuksen omistajille, minkä vuoksi rakennuksen omistajatietoa tarvitaan yhteiskunnassa paitsi kansalaisten ja yritysten tarpeisiin, myös lainsäädännöllisestä näkökulmasta. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että tiedon hallinnan toteutuksessa huomioidaan kansalaisten osallistumismahdollisuudet ja oikeus omien tietojensa hallintaan omadata-periaatteen mukaisesti. Erityisesti kansalaisten omien tietosisältöjen suostumusten hallintaan ja uudelleenkäyttöön tulee luoda edellytykset sekä tarjota tähän helppokäyttöisiä ratkaisuja.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota tietosuojaan sekä tieto- ja kyberturvallisuuteen. Ministeriö korostaa, että uusien teknologioiden, alustojen, palveluiden ja järjestelmien, kehittämisessä sekä tiedon hyödyntämisessä ja käsittelyssä on otettava huomioon sisäänrakennettuna ja oletusarvoisena tietosuojan periaatteet. Tieto- ja kyberturvallisuuden huomioiminen digitalisaatiokehityksessä tulisi olla perusedellytys ja tietoturvallisuuden tulisi olla myös sisäänrakennettuna kaikkiin digitaalisiin palveluihin. Erityisesti ammattihenkilöstön osaamisen tulee vastata kulloisessakin tehtävässä ja eri rooleissa vaadittavaa tiedonhallinnan sekä tietosuoja- ja tietoturvaosaamisen tasoa.

Esityksen tietoyhteiskuntavaikutuksien arvioinnin vaikutuksissa digitaaliseen turvallisuuteen on todettu, että osana rakennetun ympäristön tietojärjestelmän määrittelytyötä laadittiin järjestelmän tietoturva-vaatimukset, joita tarkennettiin määrittelytyötä tukemaan tilatessa, erillisessä digitaalisen RYTJ:n määrittelytyö turvallisuuden selvityksessä. Järjestelmän tietueason tietoturva, tiedon kasautumisvaikutukset ja kontekstisidonnaisuuksien riskit tunnistettiin, jotta digitaalisen turvallisuuden reunaehdot täyttyvät. Työtä valvoi ja ohjasi laaja ohjausryhmä 23.8.2021-31.3.2022, johon kuului myös edustajat liikenne- ja viestintäministeriöstä ja Liikenne- ja viestintävirastosta.

Maria Rautavirta
Tieto-osaston osastopäällikön sijainen
Yksikön johtaja, liikenneneuvos
Tietoliiketoimintayksikkö

Tomi Paavola
Ylitarkastaja
Tietoliiketoimintayksikkö
Tieto-osasto

Jakelu

Ympäristöministeriön kirjaamo